

מחול מודרני בסין

מ"מבול שוצף וחיות-פרא" לאחד ממאה פרחים

המחול המודרני בסין, ממש כמו הבאלט הקלאסי, הוא במאת האחוזים ייבוא תרבותי מהמערב. מתחילת דרכו של המחול המודרני בסין, ובפרט אחרי ייסוד הרפובליקה העממית-הקומוניסטית בשנת 1949, חששו מפניו אנשי הממסד האמנותי, וראו בו "מבול שוצף וחיות-פרא" מסוכנות.

במהלך שנות "מהפכת התרבות" (1976-1966) ואפילו בעשור אחרי שהגיעה לקיצה, סבל המחול המודרני התקפות כבדות ואפילו איסור כולל מטעם הממשלה המרכזית בבייג'ינג. למעשה רק בשנת 1980 שונה רשמית יחס שלילי זה.

שלא כמחול המודרני, הבאלט הקלאסי, שהובא לסין מ"אחיותיה" המדינות הסוציאליסטיות, ובייחוד ברית המועצות, כתרומה, זכה לתמיכה ממלכתית מלאה. בשנת 1954 נפתח בבייג'ינג בית הספר הרשמי הראשון למחול.

בד בבד עם הוראת הבאלט נפתחה גם מחלקה לטיפוח המחול הבימתי הסיני המסורתי, זה של האופרה של פקין ויתר סוגי המחול המסורתי העתיק.

היות וברוסיה הוחזק המחול המודרני בגד "השפעה מערבית מזיקה", נוצר יחס שלילי זהה גם במוסדות הממשלה הסינית. מה גם, שעקב מלחמת קוריאה, בשנות ה-50, המחול המודרני האמריקני התפרש כתוצר מובהק של תרבות האויב, כצורת ביטוי של האימפריאליזם המאיים על עצמאותה של סין.

שעה שבארה"ב המחול המודרני זכה להתפתחות מואצת בשנות ה-40, היתה סין נתונה במלחמתה נגד הכיבוש היפני, ואחר כך, בשנות ה-50 וה-60, במלחמה הקרה עם המערב. מכל הסיבות הללו לא הגיע המחול החדש האמריקני לסין עד שנות ה-80.

שורשיה הגרמניים של אמנות המחול המודרני בסין

הקיסרית סי-שי (CI XI), האחרונה בשושלת OING (1875-1909), זכתה לראות מופע חי של תלמידתה הסינית היחידה של איזאדורה דאנקן, יו רונג-לינג (YU RONG-LING), בתו של השגריר הסיני בצרפת, שלמדה אצל דאנקן בשנת 1902. הקיסרית נהנתה מאוד מ"המחול היווני", שהנערה הסינית ביצעה באחד מאולמות הארמון הקיסרי.

בשנת 1925 ושנית ב-1928 ביקרו בסין להקותיהם של רות סנט-דני וטד שאון

1961, ערך מסע מופעים במערב בשנות ה-30, ואמני ומבקרי המחול והתיאטרון האירופים התפעלו מאוד מיכולתו. עם מעריציו נמנו ברטולד ברכט וסטניסלבסקי. זו היתה פגישתם הראשונה של רקדני אירופה ואמריקה עם אמנות המחול הסינית המסורתית.

ואילו כראשון החלוצים של המחול המודרני בסין נחשב וו שאו-באנג (WU XIAO-BANG), שהחל את דרכו כתלמיד הבאלט הקלאסי ועבר אחר כך לתחום המחול הגרמני החדש.

וו היה בנם המאומץ של הורים בעלי אמצעים. הוא סיים את לימודיו במכללה ונסע ליפן ללמוד מוסיקה בשנת 1929. במקרה היה נוכח במופע מחול רב דמיון וחדשני של קבוצת סטודנטים, ביצירה שנקראה "קבוצת רוחות-רפאים", ועסקה באנשים ממעמדות שונים בחברה המנסים להתמודד עם בעיותיהם. המופע השפיע עליו כל כך, שבו במקום החליט להקדיש את שארית ימיו למחול. הוא גם זכה לראות את מופעי המחול המודרני של באקו אישיי (BAKU) ISHII והרקדן הקוריאני הצעיר ציונג סונג-הואי (CHONG SUNG-HUI).

בחורף שנת 1929 התקבל וו למחלקה לבאלט של המכון של מאסאו טאקאדה, ולמד שם שנתיים.

אחרי שצבאות יפן התקיפו את סין ופלשו לתחומה, הוא עזב את טוקיו ושב

למולדתו. הוא פתח בית ספר פרטי בעיר שנחאי. הסטודיו שלו עורר עניין רב בחוגי האמנים שם, אבל גם גרם לצרות רבות, כי הציבור לא הורגל לרקדן גבר בסוג זה של מחול. מקץ שנתיים, הסטודיו שלו פשט את הרגל, והוא נאלץ לשוב לטוקיו, לבית הספר לבאלט של טאקאדה.

גב' טאקאדה למדה בשעתה בפריס אצל

איזאדורה דאנקן, ובשיעוריה הדגישה את זרימת התנועה החופשית ועודדה יצירתיות בתלמידיה.

כעבור שנתיים חזר וו שיאו-באנג שנית לשנחאי ושוב פתח את שערי בית הספר שלו. ובשנת 1935 הופיע ברסיטל ראשון, אבל רק כרטיס אחד נמכר למופע. הוא נקנה על ידי גברת מפולניה, משום שהמוסיקה שוו השתמש בה היתה זו של פרדריק שופן...

הוא חזר בשלישית לטוקיו, ושם עבד עם שניים מעמיתיו ללימודים לשעבר, שהשתלמו באירופה, במה שכונה אז "המחול המודרני הגרמני", והשתלמות זו פתחה לפניו עולמות חדשים. אחרי שובו

מאת או ג'יאן-פינג (בייג'ינג) OU JIAN - PING

מארה"ב וקבוצת הרקדניות הרוסיות של דאנקן, והותירו רשמים עזים. כיום, אף שניכרת השפעה אמריקנית חזקה במחול המודרני בסין, ולאחרונה מוכנים חובבי המחול המודרני לשלם מחירים לא מבוטלים עבור כרטיסי כניסה למופעים, בכל זאת היה זה המחול המודרני הגרמני שהגיע ראשון לסין, בשנות ה-30, וזרע שם את ניצני המחול המודרני.

מסורת המחול הבימתי הסיני היא עתיקה מאוד. כוכב העל של האופרה של בייג'ינג, מי לאנג-פאנג (MEI LANG-FANG), שחי בשנים 1894-

"הקוף עושה מהומה בשמיים" קטע מתוך אופרה סינית מסורתית TRADITIONAL BEIJING OPERA

שלימד קורס אוניברסיטאי בסין, שהעניק תואר M.A. במחול (כותב שורות אלה היה אחד מראשוני תלמידיו, שזכו לקבל תואר אקדמי זה).

הוא כתב חמישה ספרים והתמיד בנסיעותיו ברחבי סין, ובהוראת התיאוריה והפרקטיקה של המחול המודרני.

חלוצה נוספת של המחול בסין היא הגב' דאי אי-ליאן (DAI AI-LIAN), הצעירה בעשר שנים משיאו-באנג. היא למדה באלט קלאסי בלונדון, עם מרגרט קראסקי ואנטון דולין וכן למדה בגרמניה מחול מודרני אצל מרי ויגמאן ובבית ספרם של יוס-ולדר.

היא שבה למולדתה עם פרוץ המלחמה נגד הכיבוש היפני וחיברה לא מעט מחולות פטריטיים, ביניהם "סיפורם של הפרטיזנים", "האזעקה" ועוד.

עקב מלחמת קוריאה, בשנות ה-50, המחול המודרני האמריקני התפרש כתוצר מובהק של תרבות האויב, כצורת ביטוי של האימפריאליזם המאיים על עצמותה של סין

למולדתו החל ביצירת מחולות בסגנון המערבי האקספרסיוניסטי החדש.

מלחמת העם הסיני נגד הכובשים היפניים בשנים 1937-1945 זימנה לו נושאים למחולות הסולו החדשים שיצר ורקד. למשל "מצעד המתנדבים", שהלחן שלו הפך להמנון הלאומי של סין אחרי שהרפובליקה העממית נוסדה בשנת 1949. רשימת מחולותיו באותם ימים מעידה על הזדהות עם המאבק: "לנצח ולהרוג את הבוגדים", "ריקוד החרב", "שיר הפרטיזנים" וכד'. ריקודים אלה היו חביבים על החיילים.

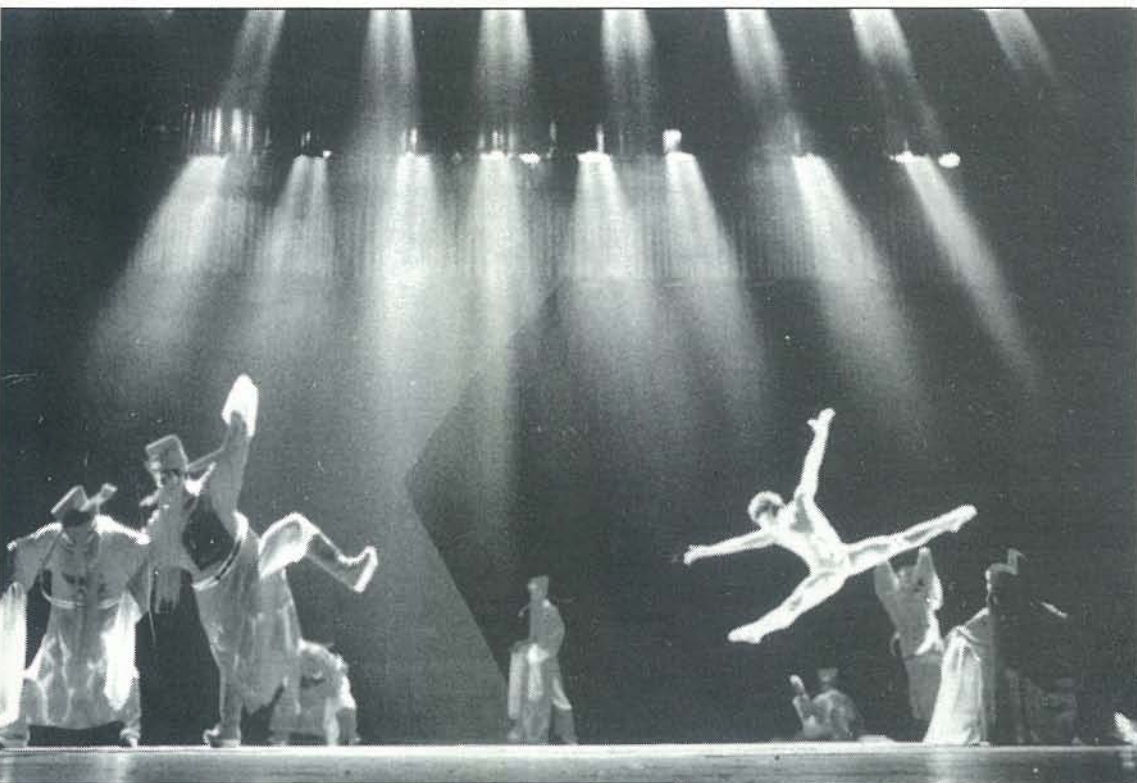
בשנות מלחמת האזרחים (1945-1949) הוא יצר מחולות רבים נוספים, בהם חשף את הצד האפל שבתרבות סין הישנה, "האש הרעבה", "החנפנות המכוערת" וכן מספר מחולות קבוצתיים ואף מחולות דראמטיים עלילתיים.

בתקופה זו לימד את המחול המודרני לתלמידים רבים, שהפכו ברבות הימים לעמוד השדרה של עולם המחול האמנותי בסין.

עם הקמת הרפובליקה העממית ב-1949 הוא החל בניסיונות לחבר בין המחול המודרני המערבי למסורות הסיניות הקלאסיות של המחול והמוסיקה. לצד עבודתו עם להקתו, שנקראה "הסטודיו של הסוס השמימי", החל בתייעוד על גבי סרטי קולנוע של המחולות שניקדו במקדשים של הטאואיזם ואלה של תלמידי קונפוציוס. פעילות זו נפסקה עם פרוץ "מהפכת התרבות".

משהסתיימה, כעבור עשר שנים, "מהפכה" הרסנית זו, הוא היה כבר בן 70. בתפקידו כיו"ר איגוד אמני המחול של סין יסד את המכון לחקר אמנות המחול והיה הראשון

◀ "מיתוסים", כו"ר סו-קא, להקת המחול המודרני של גואנג דונג
"MYTHS", GUANG DONG MODERN DANCE COMPANY
CHOR.: SU KA ▶

אחרי שנת 1949 התרכזה בעיקר בהוראת הבאלט, אך הוסיפה גם ליצור יצירות מעולות בסגנון סיני מסורתי של מחול עממי (ראה מאמרי ב-DANCE MAGAZINE, אוגוסט 1988).

מאז 1954 היה הבאלט הקלאסי הבסיס הבלעדי של ההוראה במסגרת בית הספר הממלכתי של המחול בבייג'ינג, וגב' דאי התמנתה לראש המוסד בשל מיומנותה בתחום הבאלט הקלאסי, שטופח על ידי מורים-שליחים שהגיעו מברית המועצות.

דעתו של וו שיאו-באנג לא היתה נוחה מהתפתחות זו. הוא העדיף לפתוח מוסד משלו, כי סבר, שהמחול המודרני הגרמני והמסורות

בצורה חריפה את העקרונות המסורתיים של החינוך הסיני, שלא השתנו בעצם גם בימי הקומוניזם.

ממש כשם שברוסיה ובצרפת, מקומות בהם המסורת הבאלטית הקלאסית מושרשת היטב, המחול המודרני היה בגדר ייבוא מן החוץ, כך גם בסין. ואין זה מקרה שהמחול המודרני התפתח בארצות כגון גרמניה ואמריקה, שבהן המסורת הבאלטית לא היתה מפותחת.

"הריאליזם הסוציאליסטי" וההתנגדות ל"פורמאליזם" באמנות, ששלטו בברית המועצות מ-1930 ועד 1950, נקלטו בסין כבר בשנות ה-40. ורק ב-1980, שעה שרעיונות השונים מהמרקסיזם והלניניזם נפוצו בסין והעשירו את העולם האינטלקטואלי שלה, נפסקה ההתנגדות המוחלטת ל"מחול מופשט", איסור שמנע את התפתחות המחול המודרני עד אז.

בו בזמן, השפעות כגון זו של האקספרסיוניזם הגרמני, שהדגיש את חשיבות התוכן על פני הצורניות, תאמו את הגישה הסינית הקונפוציאנית, שרואה באמנות כלי להפצת רעיונות, והדוגלת באמנות שצורתה משרתת את התוכן, בניגוד לצורה המופשטת, שהיא ככלות הכל הבסיס העיקרי של המחול המודרני.

חלוצי המחול המודרני בסין לא רכשו מספיק מיומנות טכנית, שהסתעפה לאסכולות שונות, גם מסיבות פוליטיות. אחרי שנת 1949 הם לא הורשו להמשיך בניסיונות אישיים. למשל, וו שיאו-באנג לימד מחול גרמני חדש ביפן רק במשך שלושה שבועות, וגם זאת בגרסה יפנית של המקור האירופי.

"הר קומונגמה", להקת מחול מטייבט

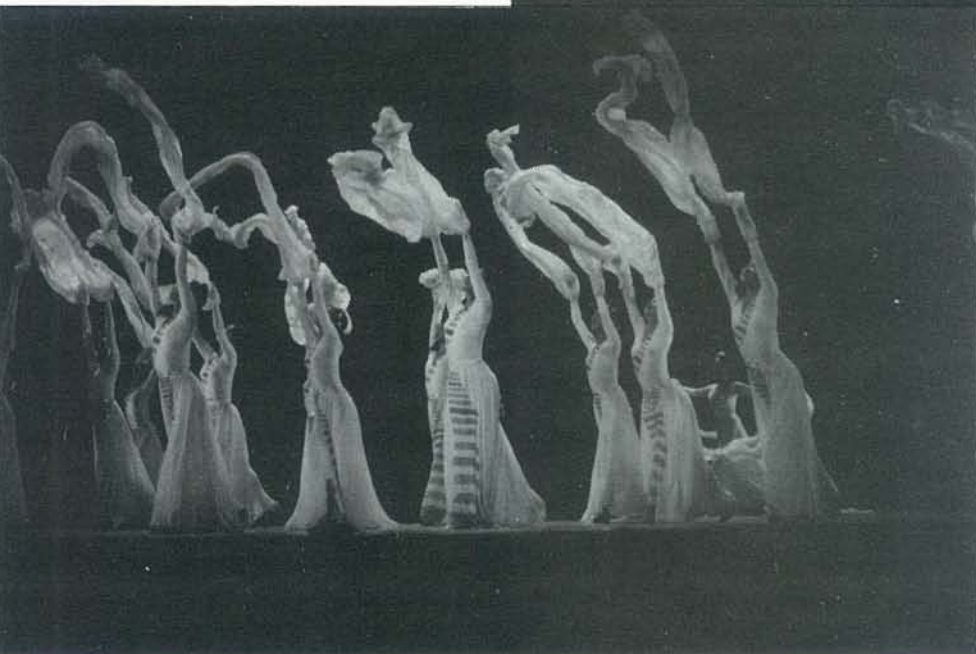
"MOUNT QOMOLANGMA"

TIBETAN ENSEMBLE

CHOREOGRAPHED BY DENG LINSU DONG-MEI

DANCED BY CENTRAL UNIVERSITY OF NATIONALITIES

AND WUDAO '94 BEIJING

מכל תקדים היסטורי אחר. לפני 1919 ו"תנועת הסטודנטים של ה-4 במאי", למעשה לא התקיימה כל תנועה דמוקרטית בסין. מאמיני תורת קונפוציוס, רוב בני האן, היא הקבוצה הלאומית השלטת באלפיים השנים האחרונות, והיא העמידה במרכז את הדוקטרינה של הממוצע ואת טובת הכלל כערך עליון. הגישה הדמוקרטית היא, לדעתך, מרכיב הכרחי להיווצרות מחול מודרני, ותהליך קבלת העקרונות הדמוקרטיים נמשך בסין כבר יותר משבעים שנה.

החינוך הסיני המסורתי מתרכז מאז ומעולם בחינוך הפרט כמשרת הכלל. "תהיו ילדים טובים" הוא הפסוק שנשמע תמיד מפי המורה, ובמונח "טוב" הכוונה היא ל"מאולף היטב". המחול המודרני מניח התפתחות אישית מרבית וביטוי מושלם ככל האפשר של האני, של הפרט היוצר, לא ציות למוסכמות, וגישה זו נוגדת

הסיניות האותנטיות מועילות יותר לתלמידי הרקדנים מאשר הבאלט הקלאסי. בתחומים אלה, תרומתה החשובה של הג'י דאי היה הבאתו של כתב התנועה של לאבאן, ה-LABANXOTATION, לסין.

למרות שני החלוצים של המחול שאת פועלם תיארו ורקדנים נוספים, שהשתלמו באמריקה אצל אלווין ניקולאס וישבו למולדתם והחלו לפעול בה, המחול המערבי המודרני מעולם לא תפס מקום מרכזי בחיי האמנות של סין. למעשה, רק בשנת 1992 נוסדה בגואנגדונג הלהקה הרשמית הראשונה של מחול מודרני. למרות אמירתו הידועה של מאו, "יפרחו נא מאה פרחים", נדרשו כחמישים שנה על מנת להגיע לייסוד להקה מודרנית של ממש. אחת הסיבות ההיסטוריות להעדפת הבאלט על פני המחול המודרני בסין נעוצה, לדעתך, בכך שהבאלט הקלאסי היה תולדה של חברה

"האדמה צהובה", כורי: ז'ינג ג'י-נאנג

תלמידי האקדמיה למחול, בייג'ינג

"THE SOIL IS YELLOW"

CHOR.: ZHANG JI-GANG

DANCED BY THE STUDENTS OF BEIJING DANCE ACADEMY AT

WUDAO '94. PHOTO: YU LIE

פיאודלית ואילו המודרני של החברה הקפיטליסטית. החברה הסינית המסורתית היתה גם היא בנויה על עקרונות פיאודליים של סולם חברתי קבוע, התלוי במוצא ולא ביוזמה או כשרון של הפרט. מבחינה אידיאולוגית, באלט, הדוגל באחדות מוחלטת בין כוונה לביצוע התנועה, היה קרוב יותר למחשבותיו של מאו צה-דונג, שביקש להחזיק את סין במצב של ציות קפדני לפקודותיו. לדעתך, הבאלט הקלאסי הראשון בצרפת, "באלט המלכה הקומי", משנת 1581, קרוב לדעות אלה יותר

**למעשה, רק
בשנת 1992
נוסדה
בגואנגדונג
הלהקה
הרשמית
הראשונה של
מחול מודרני.
למרות אמירתו
הידועה של
מאו, "יפרחו
נא מאה
פרחים", נדרשו
כחמישים שנה
על מנת להגיע
לייסוד הלהקה
מודרנית של
ממש**

המחול הגרמני של אז לא היה מפותח, שיטתי ובינלאומי כמו האסכולות האמריקניות של טכניקת גראהם, קאנינגהאם או לימון.

די אי-ליאן, למרות שלימדה באנגליה בבית ספרם של יוס-ולדר, פנתה לתחום הבאלט, ועשתה בו שימוש בכתב התנועה של לאבאן, שלמדה בלונדון.

כשלבסוף נסע גואו מינג-דא (GUO MING-DA) לשמונה שנים לאמריקה, למד אצל אלווין ניקולאיס (אגב, שיטה שהושפעה מהמסורת המודרנית הגרמנית) וחזר לסין בשנות ה-50, למעשה לא יכול היה ליישם את שלמד, בשל המצב הפוליטי האנטי-אמריקני ששרר אז. הוא נשלח למחוז GUIZHOU הנידח, שם לא יכול היה להמשיך בניסיונות חדשניים.

מורה שעבד באקדמיה הסינית למחול בבייג'ינג, ואנג ליאן-צינג, שלמד אצל ניקולאיס בשנות ה-80, שב לסין ובאמתחתו שיטות טכניות חדשות, שעוררו עניין רב בסין. המקצוע שלמד באקדמיה היה מחול סיני עממי, אבל הוא גם הוזמן לערים רבות לחלוק מן ההשכלה שרכש באמריקה. אבל הוא היה אז כבר בן יותר מחמישים, והתקשה להדגים את התרגילים שלמד. למרות זאת, הוא לימד את התיאוריות ואת תולדות המחול האמריקני המודרני, עד שאירוע מוחי קטע את פעילותו.

בקיזור, כדי שהמחול המערבי המודרני יזכה לביסוס רציני, יידרשו מורים רבים וטובים. השינוי שחל בגישתם של אנשי המיניסטריון לתרבות כלפי המחול המודרני החל בכך, שאחדים מפקידים אלה נכחו בתחרויות

בינלאומיות של מחול, והתברר להם, שקטעי המחול המודרני שבהם חזו מרתקים הרבה יותר מהדואטים מתוך הבאלטים הקלאסיים, החוזרים על עצמם ללא סוף, שהמתחרים ביצעו.

**להקת המחול של
גואנגדונג - להקה
מודרנית ראשונה
בסין**

סוף סוף יש לנו כיום להקה מודרנית משלנו. הלהקה של גואנגדונג נוסדה בעזרתם של אנשי "פסטיבל המחול האמריקני" בדורהאם, קרוליינה הצפונית, מנהלו, צ'רלס ריינהרד ואישים נוספים באמריקה.

רקדני הלהקה הצעירים, המצטרפים אליה, חייבים להיות מיומנים בטכניקות המסורתיות והחדשות כאחד, ולהיות מודעים לצד התיאורטי של המחול המודרני.

החל בשנה זו, אפשר יהיה לבחור במסלול של מחול מודרני בדרך לתואר מוסמך באקדמיה

של הונג-קונג, וואנג מיי (WANG MEI), מי שנמנה עם מחברי להקת המחול של גואנגדונג ומחבר שורות אלה, כמורה אורח בתחום התיאורטי.

וכך, לבסוף, חדל המחול המודרני להיות בגדר "חיות טרף מסוכנות" והיה לאחד הפרחים, מתוך המאה שאמורים לפרוח בסין. אין ספק, שפתיחת סין למחול מודרני מתקדם אינה מסכנת את הסוציאליזם, כי סין חזקה דיה להטמיע כל השפעה זרה. יתרה מכך, אם אנשים יבינו זה את זה טוב יותר, יתרום הדבר לשלום.

OU JIAN-PING הוא כתבם של כתבי-עת שונים למחול באמריקה ובאירופה, פירסם ספרים רבים, תירגם אחרים ומשמש מורה בכיר באקדמיה למחול של בייג'ינג ומחלקת המחקר שלה. הוא היה האיש שריכז למעשה את הקונגרס לשאלות המחול, שהתקיים בקיץ שנת 1994 בבירת סין.

"סל הבמבוק"

כוריאוגרפיה וריקוד: להקת המחול המודרני של גואנג דונג

"BAMBOO BASKET"

CHOREOGRAPHY AND DANCE: GUANGDONG MODERN DANCE

COMPANY

למחול של בייג'ינג. מסלול זה מנוהל על ידי המחלקה לכוריאוגרפיה. במשך שנתיים ילמדו 14 נערים ונערות, שכולם מומחים למחול סיני עממי אתני או שלמדו באלט ושעמדו בבחינות הכניסה, וישתתפו בקורסים בנושאים הבאים: תולדות המחול המודרני והתיאוריה שלו, שיטות הטכניקה של חוסה לימון ושל מרתה גראהם, אילתור וכוריאוגרפיה בעזרת המקריות (קאנינגהאם).

המורים הם ז'אנג שו-הא (ZHANG SHOU-HA), בוגר המגמה למחול מודרני באקדמיה למחול